

ทำไม...ทำไมไม่ทัน?

“ในภาคเรียนนี้ ฉันพยายามปรับเพิ่มเวลาในการทำงานแต่ละครั้งให้มีมากขึ้น แต่จากการสังเกตปัจจัยเรื่องเวลาในการทำงานที่ส่งผลต่อ ผลของการทำงานที่เกิดขึ้น ฉันค้นพบว่า แม้ว่าฉันจะเพิ่มเวลาในการทำงานแต่ละครั้งให้มากขึ้นจากเวลาเดิมที่ฉันเคยมีให้แล้ว แต่ผลของการทำงานให้สำเร็จยังไม่ค่อยเป็นไปอย่างที่ฉันคาดหวังนัก ฉันจึงเกิดความสงสัยว่า เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น”

ภาณุมาศ จีรภัทร์ (ครูเอม)

ครูมานุษย์กับโลก

เหตุผลที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกดีในการเรียนแต่ละครั้งนั้นมีอยู่หลากหลาย ทั้งรูปแบบของกิจกรรมที่น่าสนใจ การได้ทดลองทำสิ่งใหม่ที่รู้สึกว่าจะท้าทาย การได้เห็นสิ่งที่ทำนั้นมี ความสำคัญ มีความหมาย และมีความภาคภูมิใจในตนเองที่วันนี้เป็นอีกหนึ่งวันที่ประสบความสำเร็จ

จากตลอดระยะเวลาของการสอนที่ผ่านมา ฉันใส่ใจกับการปรับรูปแบบการสอน เพื่อให้ มีกิจกรรมที่น่าสนใจ และท้าทายให้เด็กๆ ได้ทดลองค้นหาเพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสิ่งที่เรียน แต่ สิ่งหนึ่งที่ทำให้ฉันยังรู้สึกว่าจะทำได้ไม่ดีนัก ก็คือเรื่อง ๑) การจัดการเวลาในการสอน ในช่วง ของการให้เด็กๆ ทำกิจกรรม เพื่อสืบค้นหาความรู้ต่างๆ กับ ๒) ช่วงเวลาของการให้เด็กๆ ได้ลงมือบันทึก ทำงานลงในสมุดของตนเอง

ปัญหาก็คือ บ่อยครั้งที่ฉันได้ใช้เวลาในการอธิบายหรือทำกิจกรรมต่างๆ มากเกินไป จน ทำให้มีเวลาให้นักเรียนลงมือทำงานน้อยมาก คือประมาณ ๑๐-๒๐ นาที ผลที่ตามมาก็คือ นักเรียนมีเวลาที่บีบคั้นในการพยายามทำงานให้สำเร็จภายในกำหนดเวลา บางคนก็ทำให้ สำเร็จได้ แต่ต้องทำด้วยความเร่งรีบกดดัน บางคนก็ทำให้สำเร็จได้ แต่ไม่มีเวลาพอให้เขียนได้ อย่างละเอียด บางคนที่ตั้งใจทำงานอย่างละเอียดและใช้เวลาในการทำงานนาน จึงไม่สามารถ ทำงานให้สำเร็จได้ รวมทั้งบางคนที่ต้องใช้เวลาในการคิด ทำความเข้าใจเพื่อสื่อสารออกมาเป็น ภาษาเขียน ก็ไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ เพียงแค่เริ่มเขียนได้สักพักก็หมดเวลาเสียแล้ว และ เมื่อเป็นแบบนี้ซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ก็ทำให้พวกเขาารู้สึกว่าไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชานี้

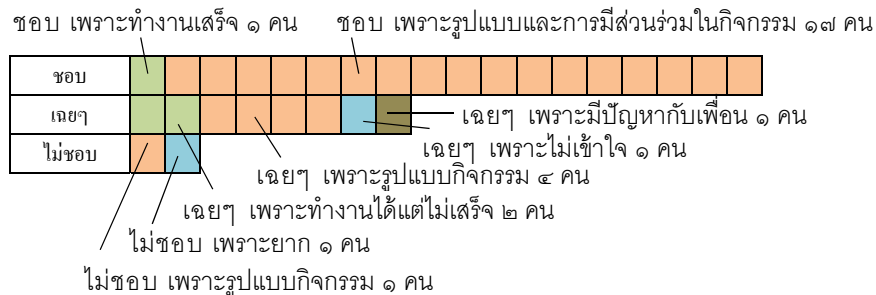
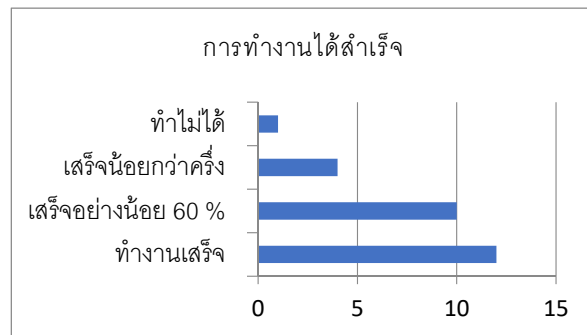
ฉันลองสังเกตดูว่า เพราะอะไรการจัดการเวลาในชั้นเรียนของฉันจึงมักจะเป็นเช่นนี้ ฉัน พบว่า เพราะในระหว่างการสอน สิ่งที่ทำให้ฉันให้ความสำคัญอย่างมากนั้น คือ เป้าหมายเรื่องการ เรียนรู้ในแต่ละชั้นที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งในส่วนของความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนและในส่วน ของการลงมือทำงาน ดังนั้นเมื่อพบว่าเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นนี้ เด็กยังไม่สามารถไปถึงได้ ฉัน ก็ไม่ลังเลที่จะใช้เวลาและพยายามที่จะทำให้พวกเขามีความเข้าใจมากขึ้น

อย่างไรก็ดี เวลาและเป้าหมาย เป็นสองสิ่งที่มีส่วนสำคัญ เพราะฉันจะไม่สามารถ ทำให้เด็กๆทำตามเป้าหมายให้สำเร็จได้ หากไม่มีเวลาพอสำหรับการทำสิ่งต่างๆ เหล่านี้

ในภาคเรียนนี้ ฉันพยายามสังเกตเวลาที่ใช้ในแต่ละชั้นตอนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลาสำหรับการทำงานของเด็ก ๆ ฉันจะพยายามจัดการเวลาในการสอนชั้นตอนต่างๆ ให้แล้วเสร็จ โดยไม่ให้เวลาเหล่านั้น เกิดเข้าไปในช่วงเวลาสำหรับการทำงานของเด็ก ๆ

ในภาคเรียนนี้ ฉันจึงพยายามปรับเพิ่มเวลาในการทำงานแต่ละครั้งให้มีมากขึ้น เป็นประมาณ ๓๐-๓๕ นาที และให้นักเรียนประเมินความรู้สึกที่เรียนในแต่ละวัน จากการสังเกต ปัจจัยเรื่องเวลาในการทำงานที่ส่งผลต่อ ผลของการทำงานที่เกิดขึ้น ฉันค้นพบว่า แม้ว่าฉันจะเพิ่มเวลาในการทำงานแต่ละครั้งให้มากขึ้นจากเวลาที่ฉันเคยมีให้แล้ว แต่ผลของการทำงานให้สำเร็จยังไม่ค่อยเป็นไปอย่างที่ฉันคาดหวังนัก ฉันจึงเกิดความสงสัยว่า เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น และเริ่มสังเกตรายละเอียดในแต่ละแผนการสอนของตนเอง

แผนครั้งที่ ๑ เด็ก ๆ เรียนเรื่องของใช้จากพืช โดยเรียนรู้ว่าพืชสามารถนำมาทำเป็นของใช้รอบตัวได้อย่างไรบ้าง และลงมือทำงานโดยจำแนกของใช้จากพืชเป็นกลุ่มๆ ตามหัวข้อที่สนใจ อาทิ รูปแบบการใช้ประโยชน์ ส่วนประกอบของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ โดยให้เด็ก ๆ คิดหัวข้อในการทำงานด้วยตนเอง และเลือกของใช้มาจัดกลุ่มอย่างน้อย ๑๐ อย่าง และได้ผลออกมาตามนี้คือ

จากข้อมูลที่ฉันสังเกตพบว่า มีนักเรียนที่ทำงานได้สำเร็จ เพียง ๑๒ คน และมีนักเรียนเกินครึ่งห้องที่ทำงานไม่สำเร็จ ในจำนวนนี้มีนักเรียน ๑๐ คนที่จัดกลุ่มได้มากกว่า ๖ อย่าง มีนักเรียน ๔ คนที่จัดกลุ่มได้น้อยกว่า ๖ อย่าง และมีนักเรียน ๑ คนที่ไม่สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง สิ่งนี้ทำให้ฉันตั้งข้อสังเกตว่า ๑) เวลาที่ฉันให้คือครึ่งชั่วโมงนั้นอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ นักเรียนทุกคนสามารถทำงานให้สำเร็จได้ ๒) ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจและลงมือทำงานของนักเรียนแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน การที่ฉันตั้งมาตรฐานไว้ว่าคนที่ทำเสร็จ คือต้องจัดกลุ่มได้ครบ ๑๐ อย่างนั้น อาจไม่รองรับกับความสามารถที่หลากหลายของนักเรียน

จากข้อสังเกตข้างบน ทำให้ฉันนึกถึงการทำงานของนักเรียนในหน่วยวิชาภูมิปัญญาภาษาไทย ที่พยายามทำให้นักเรียนทุกคนรู้สึกได้ว่า ตนเองทำงานได้สำเร็จ ตามความสามารถของตนเอง โดยยังอยู่ภายใต้เป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

กลับมาย้อนมองที่แผนที่ ๑ นี้ คำว่านักเรียนทำงานได้สำเร็จ โดยมีมาตรฐานว่า คิดหัวข้อในการจัดกลุ่มได้ถูกต้องและจัดกลุ่มได้น้อย ๑๐ อย่างนั้น อาจเป็นเป้าหมายที่ไม่รองรับต่อความหลากหลายของนักเรียนหรือไม่ หากเป้าหมายก็คือ นักเรียนสามารถคิดหัวข้อในการจัดกลุ่มได้ถูกต้องและจัดกลุ่มได้ด้วยตนเองแล้ว นั่นอาจไม่จำเป็นว่านักเรียนต้องจัดกลุ่มได้ตามจำนวนที่ฉันตั้งเป้าไว้เท่านั้น แต่หากการจัดกลุ่มนั้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจเรื่องการจัดกลุ่มแล้ว นั่นก็แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนวันนี้แล้ว พูดง่าย ๆ ก็คือเป้าหมายของฉันจะต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถรองรับต่อความหลากหลายทางความสามารถของนักเรียนได้นั่นเอง

แผนครั้งที่ ๑ แสดงให้ฉันเข้าใจว่า เพื่อให้ให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่วันนี้เป็นอีกหนึ่งวันที่ตนเองประสบความสำเร็จนั้น มุมมองของฉันต่อเรื่องความสำเร็จ จำเป็นจะต้องตระหนักในพื้นฐานเรื่องความหลากหลายของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากเรื่องของมุมมอง ที่ส่งผลต่อการตั้งเป้าหมายความสำเร็จ จากการสังเกตการสอนของตนเองในหลายๆ สัปดาห์ ฉันยังค้นพบอีกว่า แม้ว่าฉันจะเพิ่มเวลาแล้วก็ตาม การ

เริ่มต้นและการทำงานอย่างต่อเนื่องของนักเรียนนั้น เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการทำงานให้สำเร็จด้วยเช่นกัน

ในแผนการสอนครั้งที่ ๒ ๓ และ ๔ เด็กๆ เรียนเกี่ยวกับการทดลองเพื่อยืดอายุกาวแฉียงเปียก ฉันชวนให้เด็กๆ ได้รู้จักกับขั้นตอนการทำกาวแฉียงเปียก ปัจจัยเรื่องสัดส่วนของน้ำกับแฉียงที่ส่งผลต่อความชื้นของกาวแฉียงเปียก และปัญหาของกาวแฉียงเปียกที่เน่าเสียได้ง่าย ฉันตั้งคำถามว่าจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อให้กาวแฉียงเปียกนั้นสามารถอยู่ได้นานขึ้น โดยมีคำใบ้ว่าน้ำมะกูดมีคุณสมบัติช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ ทำให้กาวแฉียงเปียกเก็บไว้ใช้ได้ นานขึ้น และมีโจทย์ให้เด็กๆ ออกแบบสูตรการทำกาวแฉียงเปียกของกลุ่มตนเอง ให้สามารถอยู่ได้อย่างน้อย ๑ สัปดาห์

เมื่อสาธิตการทดลอง ผ่านการชวนให้เด็กๆ ได้สังเกตและคาดเดาลำดับของขั้นตอนในการทดลอง ช่วยกันระบุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ และซักถามให้สังเกตปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ฉันก็ให้เด็กๆ ลงมือทำงานด้วยตนเอง

ในระหว่างที่ลงมือทำงานนี้เอง ฉันค้นพบว่า สิ่งที่ส่งผลต่อการทำงานของเด็กๆ คือความสามารถในการเริ่มต้น และทำงานได้อย่างต่อเนื่อง หากตัวช่วยเรื่องข้อมูลที่จะทำให้เด็กๆ สามารถทบทวน ตรวจสอบการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วด้วยตนเองมีไม่เพียงพอ นั้นจะทำให้การทำงานของเด็กๆ ไม่ราบรื่น ติดขัด และต้องอาศัยการซักถามเพื่อให้คลายความสงสัย แล้วจึงจะสามารถทำงานต่อได้ คำถามก็คือ “ตัวช่วยเรื่องข้อมูลที่จะทำให้เด็กๆ สามารถทบทวน ตรวจสอบการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วด้วยตนเอง” คืออะไร คำตอบคือ “การบันทึกการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบนกระดานอย่างเป็นลำดับ”

ฉันเคยเข้าใจว่า เมื่อลงมือสาธิตและชักชวนให้เด็กๆ ได้สังเกตปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กๆ ควรจะสามารถคิดทบทวน และลงมือออกแบบขั้นตอนในการทดลองได้ด้วยตนเอง แต่จากแผนการสอนครั้งที่ ๒ ฉันค้นพบว่า หากไม่มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ได้เรียนรู้เก็บไว้บนกระดานอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำงาน อาทิ อุปกรณ์พื้นฐานที่ใช้ในการทดลอง สัดส่วนของแฉียงและน้ำ ที่ส่งผลต่อความเข้มข้นของกาวแบบต่างๆ นั้นจะ

ส่งผลให้ความต่อเนื่องในการทำงานด้วยตนเองของเด็กๆ เป็นไปอย่างติดขัด **แม้ว่าจะมีเวลามากขึ้นแล้ว แต่ถ้าการทำงานไม่ราบรื่น เวลาที่มากนั้นก็อาจจะไม่เพียงพอ**

ข้อมูลที่จำเป็นนี้ยังรวมถึงตัวอย่างที่ชัดเจนอีกด้วย การเรียนครั้งที่ ๔ และ ๕ เป็นเรื่องของ การทดลองประโยชน์ของต้นไม้ต่อสิ่งแวดล้อม ฉันทึกให้เด็กๆ ตั้งสมมติฐานก่อนเริ่มต้นการทดลอง ฉันทอธิบายว่าการทดลองในวันนี้ มีอุปกรณ์อะไรบ้าง วิธีการในการทดลองทำอะไร และเริ่มชวนให้เด็กๆ คาดเดาคำตอบ โดยเริ่มต้นว่า “ถ้า” สิ่งที่เราทำคือ “เทน้ำลงในขวดที่มีดิน และขวดที่มีดินกับหญ้า” โจทย์ที่ให้เด็กๆ เขียนอธิบายต่อด้วยตนเองคือ สิ่งที่ทำนี้จะทำให้ผลการทดลองที่เกิดขึ้นกับ ๒ ขวดนี้ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

ฉันจดบันทึกข้อความช่วงต้นของการเขียนคาดเดาคำตอบ (สมมติฐาน) ที่เด็กๆ ช่วยกันคิด “**ถ้าเราเทน้ำลงในขวดที่มีดิน และขวดที่มีดินกับหญ้าจะทำให้...**” ไว้บนกระดาน แล้วถามว่าเด็กๆ คิดว่าถ้าเราทำแบบนี้ ผลที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นอย่างไรนะ เพราะอะไรจึงคิดว่าผลจึงเป็นอย่างนั้น ลองเขียนอธิบายแบบเปรียบเทียบให้ละเอียด แล้วจึงให้เด็กๆ ลองเขียนต่อด้วยตนเองลงในใบงาน เมื่อให้เด็กๆ ลงมือทำงาน ฉันสังเกตว่า การทำงานของเด็กๆ จะแบ่งออกเป็นหลากหลายรูปแบบ กลุ่มที่ ๑ นักเรียนที่สามารถลงมือทำงานได้ด้วยตนเอง นักเรียนกลุ่มนี้บางส่วนจะเริ่มต้นจากการ**จดบันทึกข้อความช่วงต้นที่อยู่บนกระดาน แล้วเขียนคำตอบของตนเองต่อท้าย**โดยมีทั้งที่ ๑) เขียนถึงแค่ผลของการทดลองที่เกิดขึ้นในขวดใดขวดหนึ่ง ๒) เขียนถึงแค่ผลของการทดลองที่เกิดขึ้นในขวดใดขวดหนึ่ง พร้อมอธิบายเหตุผล ๓) เขียนถึงผลของการทดลองในรูปแบบของการเปรียบเทียบ ๔) เขียนถึงผลของการทดลองในรูปแบบของการเปรียบเทียบพร้อมอธิบายเหตุผล และ ๕) **บางส่วนเขียนโดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเขียนข้อความช่วงต้นใหม่เป็นการเขียนเปรียบเทียบวิธีการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการทดลอง**

โดยฉันสังเกตว่า การจดบันทึกแบบที่ ๑)-๓) ซึ่งเป็นการเขียนอธิบายที่มีรายละเอียดยังไม่ค่อยครบถ้วนนัก เป็นรูปแบบการเขียนอธิบายของนักเรียนส่วนใหญ่ในห้อง ขณะเดียวกันก็มีนักเรียน กลุ่มที่ ๒ ซึ่งไม่สามารถเริ่มต้นทำงานด้วยตนเองได้อีกจำนวนหนึ่ง ฉันประเมินว่า การแจกโจทย์ของฉันคงจะมี “ข้อมูลสำคัญบางอย่างที่ไม่เพียงพอ”

ฉันจึงหยุดชั้นเรียนและสะท้อนข้อสังเกตให้เด็กๆ เห็นพร้อมกับชวนให้มีการพูดคุยตัวอย่าง ข้อความที่จะเขียนต่อจากนี้แบบเปรียบเทียบและมีรายละเอียดว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร แล้วจึงให้เด็กๆ ทำงานต่อ ซึ่งทำให้เด็กๆ บางส่วนที่ยังไม่เข้าใจ เริ่มต้นทำงานด้วยตนเองได้ และนักเรียนบางส่วนที่ยังเขียนไม่ละเอียดเข้าใจและปรับปรุงการเขียนอธิบายของตนเองให้มีรายละเอียดมากขึ้นได้

จากการทบทวนการสอนของตนเองว่าอะไรจะเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนของฉันทำงานเสร็จได้ภายในเวลาที่กำหนด รู้สึกว่าคาบเรียนนี้เป็นอีกหนึ่งวันที่พวกเขาประสบความสำเร็จ ฉันจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเวลาในช่วงต้นคาบเรียนให้กระชับ เพื่อให้พวกเขามีเวลาที่เพียงพอในการทำงาน นอกจากนี้ฉันยังต้องมีเป้าหมายของความสำเร็จที่ยืดหยุ่น เพื่อรองรับความสามารถที่หลากหลายของนักเรียน มีการจัดบันทึกข้อมูลที่เป็นให้เพียงพอต่อการคิดทบทวนตรวจสอบการทำงานด้วยตนเองของนักเรียน ตลอดจนมีการยกตัวอย่างที่ชัดเจนเพื่อให้พวกเขาทำความเข้าใจได้ดีขึ้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ฉันจะต้องฝึกฝนเพื่อให้การเรียนรู้และการทำงานของนักเรียนที่ฉันสอนเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่